

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Ewa Chmielewska

För djurens bästa?
- kunskaps- och utbildningskravet för djurägaren i den
nya djurskyddslagen

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: Emma Ahlm

Termin: HT 2018

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Metod och material	6
1.3.1 Metod	6
1.3.2 Material	6
1.4 Forskningsläge	7
1.5 Avgränsningar	8
1.6 Disposition	8
2 KUNSKAPS- OCH UTBILDNINGSKRAVET I ALLMÄNHET	10
2.1 Inledning	10
2.2 Djurskyddslagen 2018:1192	10
2.2.1 Allmänt om kunskaps- och utbildningskravet	11
3 KUNSKAPS- OCH UTBILDNINGSKRAVET SOM ETT SYFTE ATT FÖRBÄTTRA DJURSKYDD OCH DJURENS VÄLFÄRD	13
3.1 Inledning	13
3.2 Kunskapskravet ett viktigt instrument för att uppnå en god djurvälstånd	14
3.2.1 Omfattas alla djurägare och djurhållare av kunskapskravet?	15
3.2.2 Kunskapskravets grundläggande innebörd	16
3.3 Utbildningskravet - ett krav som inte omfattar alla	17
4 KUNSKAPS- OCH UTBILDNINGSKRAVET I EU-RÄTT OCH KONVENTIONER	19
4.1 Inledning	19
4.2 Rådets direktiv 98/58/EG	19
4.3 Europarådets konvention om skydd av sällskapsdjur ETS 125	19

5 PROBLEMATIKEN KRING KUNSKAPS- OCH UTBILDNINGSKRAVET - SLUTLIG ANALYS	21
5.1 Inledning	21
5.2 Ett bättre djurskydd och en god djurvälstånd som konsekvens?	21
5.3 En djurägare för alla, alla djurägare för en	22
5.4 Slutsatsen	23
KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING	25

”Den dagen kan komma då skapelsens andra djur kan erhålla de rättigheter som aldrig skulle ha kunnat undanhållas dem annat än med tyranniets hjälp. Fransmännen har redan upptäckt att hundens svärta inte utgör skäl för varför en människa skulle kunna lämnas till en plågoandes nycker utan gottgörelse . En dag kan det komma att erkännas att antalet ben, hundens behåring, eller avsaknaden av os sacrum är lika otillräckliga skäl för att lämna en varelse med sensorisk förmåga åt samma öde. Men vad är det som annars skulle kunna markera denna oöverstigliga gräns? är det förnuftet, eller kanske talförmågan? Men en fullvuxen häst eller hund är ojämförligt ett mer rationellt och språkkunnigt djur än ett dagsgammalt veckogammalt eller till och med månadsgammalt spädbarn. Men antag att det vore tvärtom, vad skulle det hjälpa? Frågan är inte "Kan de resonera?" och inte heller "Kan de tala?" utan "Kan de lida?"

- Jeremy Bentham

Summary

On April 1, 2019, a new law will replace the current Swedish animal welfare law (1988: 534). One of the major and important changes for animal welfare is that the knowledge requirement is to now be introduced into the law. Worth to mention is that there also was an ambition to introduce the education requirement into the law. However, this proved to be disproportionate and too demanding.

A problem that usually occurs when a new law comes into force is that the new provisions can be perceived as legal uncertain and unclear. Even the introduction of the knowledge requirement in the law can be assessed as burdensome for both the owners and the keeper. This essay examines the meaning of the knowledge and education requirements, but also examines the influence of EU legal provisions on national law and the possibility of achieving better animal welfare and animal welfare, with the help of knowledge and education. The aim of this study is also to clarify the most common issues regarding and scope of the regulation.

Contrary to the background of the changed societal outlook on animal possession and EU legislation, it can be seen at a fairly early stage that the current animal welfare law does not satisfy the needs required to achieve better animal welfare. The denouement of this essay is that the introduction of the knowledge requirement can lead to vast improvements in animal welfare and the reduction of existing animal welfare problems caused by lack of knowledge. Bearing in mind that the animals belong to a species other than us humans, we need to learn about the animals in order to understand their behaviour and to meet their needs at an adequate level.

On one hand the introduction of the knowledge requirement does not imply any obligation to hold a license in order to care for animals, but on the other hand the claim places greater responsibility on all pet owners and keepers. It also emphasizes that animal husbandry is not only a right but also an obligation that must be considered. At this time the problem arises as to the level of knowledge and how it is to be provided by individuals. Around this situation there are no simple answers or resolutions but it may be that EU legal regulation should act as a guide to the future solution of the problem. As regulated by the pet convention authorities should be responsible for developing and communicating information including the opportunity for education.

Sammanfattning

Den 1 april 2019 kommer en ny djurskyddslag träda i kraft. En av de stora och viktiga ändringar för djurskyddet är att ett kunskapskrav ska införas i lagen. Ambitionen var att även ett utbildningskrav skulle införas i lagen men det visade sig vara oproportionerligt och alldeles för betungande för de enskilda.

Ett problem som brukar förekomma vid ikraftträdande av en ny lag är att de nya bestämmelserna kan uppfattas som rättsosäkra och otydliga. Även införandet av kunskapskravet i lagen kan bedömas som betungande både för djurägarna och för djurhållarna. Uppsatsen utreder därför kunskaps- och utbildningskravets innebörd. Dels undersöks EU-rättsliga bestämmelserns påverkan på den nationella rätten och dels möjligheten att nå en bättre djurvälstånd och en bättre djurskydd med hjälp av kravet på kunskap och utbildning. Uppsatsen har även som syfte att tydliggöra de vanligaste frågeställningarna om bestämmelsernas omfattning och tillämpningsområde.

Mot bakgrund i en förändrad samhällssyn på innehavande av djur samt EU-rättsliga regleringar kan konstateras i ett tidigt stadium att den nuvarande djurskyddslagen inte tillgodosätter de behoven som krävs för att kunna nå ett bättre djurskydd och en bättre djurvälstånd. Uppsatsens slutsats är att införandet av kunskapskravet kan leda till förbättringar inom djurskyddet och minskning av djurskyddsproblem som orsakas av brister på kunskaper. Med tanke på att djur tillhör en annan art än oss människor, behöver vi lära oss om djuren för att kunna förstå deras beteende och kunna tillgodose deras behov på en tillräcklig nivå.

Å ena sidan uppställer införandet av kunskapskravet inga skyldigheter på att inneha en licens för att kunna ha hand om djur, å andra sidan lägger kravet större ansvar på alla djurägare och djurhållare. Kravet betonar även att djurinnehavande är inte enbart en rättighet utan även en skyldighet som måste beaktas. Vid den här tidpunkten uppstår även en problematik angående kunskapsnivå och hur den ska ombesörjas av enskilda. Kring den här problematiken finns inga enkla svar men det kan tänkas att EU-rättslig reglering bör vara en vägledning i lösningen på problemet och som det regleras i sällskapsdjurskonventionen bör myndigheter vara ansvariga att utveckla och förmedla information och möjligheter till utbildning.

Förkortningar

Direktiv 98/58/EG

Rådets direktiv av den 20 juli 1998
om skydd av
animalieproduktionens djur

SOU

Statens offentliga utredningar

Prop.

Proposition

ETS 125

European Convention for the
Protection of Pet Animals

DsL

Djurskyddslagen

EU

Europeiska Unionen

SJVFS

Jordbruksverkets
Författningssamling

SCB

Statistiska centralbyrån

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den 14 juni 2018 röstades den nya djurskyddslagen igenom i riksdagen. Lagen träder i kraft den 1 april 2019 och kommer att ersätta den nuvarande djurskyddslagen (1988:534). När en ny lag och nya bestämmelser träder i kraft, upplevs det ofta som komplicerat och otydligt. Detta är en anledning till att de nya kraven både på kunskapen och på utbildningen bör uppmärksammas och diskuteras för att kunna klargöra problematiken. Detta är även en anledning till att det är mitt uppsatsämne.

Innehavande av ett djur i ett hushåll omfattar många människor i Sverige och ännu flera i hela världen. Av en undersökning som gjordes av SCB år 2012 framgår att 1 317 000 hushåll innehar hund eller katt.¹ Att skaffa och ha hand om ett djur sträcker sig långt tillbaka i historien.² Under de tusentals år som vi tämjde olika djurarter utvecklades och ändrades sätt och syfte av att äga djur. Utvecklingen av djurinnehavande har fortsatt tills idag och förändrades i samband med samhällsutvecklingen.³ Idag kan observeras ett utvecklingsfenomen som innebär att människor börjar bli mer medvetna om djurs behov och djur ses allt mer som levande och kännande varelser och inte endast som egendom och ekonomiska varor.⁴ En sådan utveckling syns överallt i världen, många länder har på sistone uppdaterat och ändrat sina djurskyddslagstiftningar, genom att betona att djur har sitt egenvärde eller till och med att de är kännande varelser.⁵ För många människor är djur en del av familjen, för några kan djur vara kompanjoner och för andra tävlingspartner. Oavsett i vilket syfte vi skaffar djur, handlar det inte endast om fördelar som vi får genom innehavande av ett djur. Att äga, hålla eller ha hand om ett djur leder till en rad skyldigheter och krav som omfattar varje enskild djurägare och djurhållare.

På en internationell konferens om djurvälfaärs utbildning betonades att *“Research illustrates the potential importance of animals in many people’s lives, and there is a need to inform animal owners and carers about their legal and social responsibilities to animals and to exploit the potential reciprocal benefits that could emerge from improving human-animal interactions.”*⁶ Djuren har blivit en viktig del av människors liv och detta gör att behovet av information om sociala och rättsliga skyldigheter för alla djurägare och djurhållare är av stort vikt. Genom forskning får människa

¹ Statistiska centralbyrån, Hundar, katter och andra sällskapsdjur 2012.

² Ellegren, FoF 2006.

³ SOU 2011:75, s. 320.

⁴ Schaffner, s. 162.

⁵ Wahlberg, s. 137.

⁶ European Commission, Proceedings of the International Conference on Animal Welfare Education: Everyone is responsible, 2010, s. 10.

lära sig mycket mer om vad djuren behöver och vad som krävs för att tillgodose deras behov. Detta kan ses också som en av anledningarna till att djurskyddslagen måste uppdateras.

Mot bakgrund av att den nya djurskyddslagen träder i kraft redan 2019, är frågan om nya bestämmelser och förändringar i den nu gällande rätten högst aktuella.

1.2 Syfte och frågeställningar

Kunskaps- och utbildningskravet är ett intressant ämne ur olika perspektiv. Det intressanta runt problematiken kring kunskaps- och utbildningskravet är om införandet av kraven i framtiden kommer att leda till en förbättrad djurvelfärd och ett bättre djurskydd.

Det övergripande syftet med denna uppsats är att presentera det nya utbildningskravet och kunskapskravet samt analysera problematiken kring de kraven utifrån en djurskyddsrättslig synpunkt.

Uppsatsen kommer vidare att undersöka och analysera konsekvenser och problematiken kring de nya kraven på utbildning och kompetens som åläggs djurägarna och som enligt djurskyddsutredningen (SOU 2011:75) medför ett stärkt skydd och en möjlighet att uppnå en tillräckligt god välfärd för djur.

Syftet och tydliggörande av ämnet kommer att ske genom besvarande av frågeställningar. Följande frågeställningar kommer att besvaras:

- Leder införandet av kunskaps- och utbildningskravet till ett bättre djurskydd och en bättre djurvelfärd?
- Vilka konsekvenser medför de lagbestämmelserna för djurägarna och djurhållarna samt vilken problematik aktualiseras här?

Det finns även en rad efterföljande frågor som aktualiseras i uppsatsen. Frågor som kommer att vara av betydelse inom det området och kommer att besvaras i samband med huvudfrågeställningar är:

- Är det alla personer som tar hand om djur som omfattas av de allmänna kraven?
- Är alla djurägare skyldiga att uppfylla samma krav?

1.3 Metod och material

1.3.1 Metod

Den rättsdogmatiska metoden kommer användas som huvudmetod i denna uppsats för att kunna besvara på de tidigare presenterade frågeställningarna. Rättsdogmatiken har som utgångspunkt den gällande rätt som finns i befintliga rättskällor.⁷ Syftet med den rättsdogmatiska metoden är att kunna beskriva och visa på vilka regler som finns inom det aktuella området s.k. de lege lata.⁸

I uppsatsen kommer de traditionella rättskällorna användas såsom förarbeten, doktrin, lag och föreskrifter för att beskriva det aktuella ämnet.⁹ Reflektion kring den nya djurskyddslagen leder även till att andra källor kommer att användas så som litteraturstudier och analys av artiklar.

Det viktiga som jag vill poängtera här är det perspektiv jag utgår ifrån. Djurskyddslagen kan ses ur olika perspektiv som gör att diskussion kring problematiken kan synas från olika håll. Jag har valt att utgå från ett djurskyddsrättsligt perspektiv. Det gör att det som ska ligga i fokus är djurens bästa och djurens skydd och inte ett intresse som finns hos djurägarna eller djurhållarna och inte heller lagstiftarens intresse.

För att kunna ge bättre inblick i problematiken och analys av kunskaps- och utbildningskravet kommer jag även att använda mig av EU-rättslig metod genom att referera och redovisa till de relevanta direktiven och föreskrifterna.

1.3.2 Material

Urval av material återspeglar metoden som används i uppsatsen. I uppsatsen kommer SOU 2011:75 samt prop. 2017/18:147 huvudsakligen att analyseras. Användning av utländsk litteratur och artiklar som omfattar djurrättsområde kommer också att synas i uppsatsen.

Att skriva om ett prioriterat ämne inom juridiken, som djurrätten är, leder till stora utmaningar när det gäller valet av material. Nya ändringar och nya bestämmelser utgör en ännu större utmaning. Urval av doktrin eller litteratur som behandlar frågor om ett djurägarsansvar samt ett kunskaps- och utbildningskrav är inte särskilt stort, därför kan materialet i uppsatsen upplevas som begränsat.

Djurskyddslagen är ett komplement till EU-rätten. En följd av detta är att jag kommer att referera och redovisa till de relevanta direktiven. Jag hänvisar även till Europarådets konventioner, som inte är en EU-rätt men är

⁷ Lehrberg, s. 203.

⁸ Ibid.

⁹ Jareborg, SvJT 2004, s. 8.

ratificerade av Sverige. Uppsatsen belyser deras betydelse för kunskaps- och utbildningsbestämmelser i den nya djurskyddslagen.

1.4 Forskningsläge

Djurrättsforskning är fortfarande ett okänt forskningsämne i Sverige. Det finns ingen professur inom djurrätten i Sverige och djurrätten i sig betraktas inte som ett enskilt forskningsområde. Samma situation föreligger i övriga Norden.¹⁰ De mest kända namnen inom djurrätten i Sverige är Eva Diesen som utkom med sin bok *”Djurens juridik”* år 2016, Helena Striwing med några boktitlar¹¹ samt Anette Cedergren som aktivt arbetar med djurrätten och är författare till boken *”Att vara eller inte vara brottsoffer- det är frågan!”*, som i sig berör djurskyddsfrågan.

Avhandlingsresurser inom djurskyddsområdet är något begränsat också. De flesta avhandlingar berör välfärdsfrågor och har inte så stor koppling till själva juridiken. Niklas Cserhalmis agrarhistoriska avhandling *”Djuromsorg och djurmisshandel 1860-1925: synen på lantbrukets djur och djurplågeri i övergången mellan bonde- och industrisamhälle”* (2004), även Per-Anders Svärd har, i sin avhandling *”Problem Animals. A critical genealogy of animal cruelty and animal welfare in Swedish politics 1844–1944”* (2014), anlagt ett historiskt perspektiv där diskursiva regimer som har styrt den svenska djurpolitiken mellan 1844–1944 undersöks. 2016 försvarade Frida Lundmark sin doktorsavhandling *”Mind the gaps! From intentions to practice in animal welfare legislation and private standards”* som undersöker statlig och privat djurskyddskontroll.¹²

Situationen inom djurrättsområdet på en forskningsnivå ser lite bättre ut på den internationella arenan. Både i USA och i England kan det studeras djurrätten på juridiska fakulteten.¹³ Mer i framkant ligger även Finland med Birgitta Wahlberg som är en forskare inom djurrätten och doktorand i offentlig rätt, på Åbo Akademi. Birgitta Wahlberg skrev doktoravhandlingen *”Reglering och förvaltning av produktions- och slaktdjurs välbefinnande. En offentlighetsundersökning.”* och hon är även författare till flera artiklar som berör djurrättsliga ämnen.¹⁴ I Finland är ”Grundläggande djurrätt” och ”Advanced Animal Law” kurser som erbjuds studenter vid Åbo Akademi.

Frågeställningar och uppsatsens ämne har inte tidigare behandlats i någon avhandling, litteratur eller forskningsartikel. Anledning kan vara enkelt, det är något nytt som har skett på området. Min förhoppning är att uppsatsen

¹⁰ Wahlberg, s. 2.

¹¹ Helena Striwing skrev bland annat ”Djur som brottsoffer” år 1998 och ”Djurskydd – fakta och tips” år 2005.

¹² Hörlin, Djurskyddet 2016, s. 6.

¹³ UK Centre for Animal Law, Animal Law Modules and Short Courses.

¹⁴ ”Nonhuman Animals: Legal Status and Moral Considerability” är en av artiklar som Birgitta författade år 2015.

kommer att kunna ge en tydlig redogörelse i ämnet samt besvarar de grundläggande frågorna som omfattar kunskaps- och utbildningskravet.

1.5 Avgränsningar

Frågeställningar i uppsatsen tar sikte på de bestämmelserna som reglerar problematiken kring kunskaps- och utbildningskravet.

Regelverket inom området som berör utbildningskravet samt kunskapskravet är inte endast djurskyddslagen men även djurskyddsförordningen (SFS 1988:539) och Jordbruksverkets föreskrifter.¹⁵

Dessa regelverk är ofta mer detaljerade än det i djurskyddslagen och riktar sig till specifika verksamheter eller specifika djurarter. Det regelverk kommer i stort sett inte att beskrivas i uppsatsen. Syfte med uppsatsen är att presentera de allmänna och grundläggande regleringar om kunskaps- och utbildningskravet, därför kommer uppsatsen koncentrera sig endast på regleringen som berör den allmänna delen som i sin tur omfattar i princip alla djurägare, djurhållare eller andra som har hand om djur i en större eller en mindre utsträckning. Uppsatsen kommer dessutom huvudsakligen att endast ta sikte på bestämmelser som gäller sällskapsdjur. Jag har gjort det valet med tanke på att kunskapskravet är en ny reglering som inte tidigare funnits inom sällskapsdjursektorn, medan produktionsdjurssektorn har omfattats av kunskaps- och utbildningskravet sedan tidigare.

Djurskyddsområdet förhåller sig även till EU-regleringen i en stor utsträckning, därför kommer jag även att nämna kort det samband som finns mellan EU-regleringen och de nya bestämmelserna som omfattar kompetens- och utbildningskravet. Brist på utrymme i denna uppsats gör att jag kommer koncentrera mig på direktiv 98/58/EG och ETS 125 som är en konvention som Sverige ratificerade.

All reglering som berör EU kommer redogöras här genom förtydligande av problematiken samt genom att påvisa skillnader, brister och likheter som finns på området.

1.6 Disposition

Mitt arbete börjar med en allmän inblick i ett kunskaps- och ett utbildningskrav samt den nya djurskyddslagen. Detta finns i kapitel 2. Inblicket har för uppgift att ge en grundläggande och en generell uppfattning om kunskaps- och utbildningskravet.

I kapitel 3 beskriver jag kunskaps- och utbildningskrav som ett instrument som kan ha som ett syfte att förbättra djurs välfärd och deras skydd. I

¹⁵ Exempel på Jordbruksverkets föreskrifter är SJVFS 2017:22, SJVFS 2015:34, SJVFS 2017:24 och SJVFS 2009:92.

samma kapitel fortsätter jag med att presentera innebörden av kunskaps- och utbildningskrav mer djupgående och detaljerande än det gjordes i kapitel 2 och även förklarar jag vem som kommer att omfattas av dessa krav.

I kapitel 4 beskrivs ganska kortfattat de viktigaste EU-rättsliga bestämmelserna samt Europarådets konvention som i sig inte utgör EU-rätt men som har betydelse för den nationella rätten och påverkar utformning och tillämpning av både kunskaps- och utbildningskravet.

Avslutningsvis kommer kapitel 5 där problematiken kring kunskaps- och utbildningskravet analysers. I det slutliga kapitlet besvarar jag alla frågorna som ställdes i uppsatsen. Jag analyserar och besvarar frågan om konsekvensen av att kunskapskravet införs i den nya djurskyddslagen samt frågan om det är alla djurägare och djurhållare som kommer att omfattas av kraven.

Sist men inte minst gör jag i kapitel 5 en sammanfattning av det jag har kommit fram till.

2 Kunskaps- och utbildningskravet i allmänhet

2.1 Inledning

I detta inledande kapitel ges en allmän inblick i kunskaps- och utbildningskravet. Kapitlet har till uppgift att inledningsvis ge en kort presentation av ämnet i allmänhet och skapa en grundläggande förståelse kring ämnet innan läsaren fördjupar sig vidare i lagbestämmelserna och problematiken kring dem.

2.2 Djurskyddslagen 2018:1192

Den nya djurskyddslagen utfärdades den 20 juni 2018 och kommer att träda i kraft den 1 april 2019. Den kommer att ersätta den nuvarande lagstiftningen 1988:534.¹⁶

Det som skiljer sig mellan djurskyddslagen från 1988 och den nya lagen från 2018 är de centrala frågorna som fokus ligger på. Syftet med den nya djurskyddslagen är att säkerställa att djuren får ett gott djurskydd och en god hälsa.¹⁷ Den största skillnaden och en stor förändring som införs i den nya djurskyddslagen är att i 1 kap. 1 § införs att: *”Denna lag syftar till att säkerställa ett gott djurskydd och främja en god djurvälstånd och respekt för djur”*. Utredarens ambition var att det skulle införas i lagen att djur har ett egenvärde utöver nytta som de har för människor.¹⁸ Denna ambition infördes dock inte i lagen och den grundläggande systematiken i lagstiftningen lämnades utan förändringar. Detta leder till att den antropocentriska synen på djurskyddet finns kvar i lagstiftningen. Den antropocentriska grunden i lagstiftning har som syfte att säkerställa djurägarens och djurhållarens rättsliga ställning och leder i stort sett inte till att människans möjligheter att utnyttja djur minskar eller upphör.¹⁹

Ikraftträdande av den nya djurskyddslagen kommer att innebära att kravet på djurägaren stärks och att det kommer att förväntas mer av djurägaren och djurhållaren i den nya lagen än det gjordes tidigare.

¹⁶ DsL (SFS 2018:1192).

¹⁷ SOU 2011:75, s. 24.

¹⁸ SOU 2011:75 s. 93.

¹⁹ Aaltola & Wahlberg, Retfærd 2015, s. 88.

2.2.1 Allmänt om kunskaps- och utbildningskravet

Begreppet kunskapskrav och utbildningskrav är kända begrepp för många människor. På olika område är de kraven grundläggande skyldigheter som åläggs enskilda. Detta kan vara en utbildning på universitet där särskilda regler om kunskapskravet följs vid betygssättning eller i olika yrkesbranscher där utbildningskravet är avgörande vid anställningsvalet. Det kan vara ett självklart val att införa kunskapskravet eller utbildningskravet på de olika områdena. Det är uppenbart att en student måste uppnå en viss nivå av kunskap för att kunna få A som betyg eller att en svetsare måste ha en godkänd utbildning för att kunna jobba inom branschen. Dock kan kunskapskravet och utbildningskravet börja bli mer komplicerat om vi diskuterar dem utifrån djurskyddsperspektiv.

I djurskyddshänseende är det naturligt att ansvar för omsorg läggs på en djurägare och en djurhållare. Detta har betydelse för att tillförsäkra att djurens behov tillgodoses.²⁰ Kunskapskravet är ett allmänt och grundläggande krav med ett syfte att tillgodose djurs behov och en god djurvälstånd. Kravet ska omfatta djurhållare, djurägare samt den som tillfälligt förfogar över djuret.²¹

Innehavande av kunskap om de specifika djurarter, som vi tar hand om, kan vara avgörande för deras välfärd. En av anledningarna till detta är att djur tillhör en annan art än oss människor. En annan art har också andra sinnen och inte sällan annorlunda sensoriska organ.²² Innehavande av ett annat etogram²³ gör att vi människor måste ta in kunskapen om de specifika arterna som vi har hand om för att kunna skapa någon förståelse kring deras behov och deras beteende och lära oss vad som är viktigt och inte viktigt för den specifika arten. Under de senaste 10 åren är det väldigt populärt att betrakta sina djur som prydnadsdjur.²⁴ Det är allt mer vanligt att klä ut sina hundar eller katter i olika kläder eller att använda vagnar som transportmedel. Detta upplevs inte sällan som en empatihandling men tyvärr är mer ett tecken på brist på kunskap, som i sig inte förbättrar djurvälstånd utan till och med leder till skador på djuren i vissa fall.²⁵ Kunskapskravet bör därför anses som en av de grundläggande förutsättningarna för att kunna ha hand om djur och kunna tillgodose deras behov och tillförsäkra en god djurvälstånd.

Medan kunskapen kan anskaffas på olika vägar, till exempel genom ett praktiskt arbete och erfarenhet, så har utbildningskravet mer begränsad

²⁰ European Commission, Proceedings of the International Conference on Animal Welfare Education: Everyone is responsible, 2010, s. 11.

²¹ Prop. 2017/18:147, s. 87.

²² European Commission, Proceedings of the International Conference on Animal Welfare Education: Everyone is responsible, 2010, s. 58.

²³ Mouse Ethogram, An Ethogram for the Laboratory Mouse.

²⁴ SOU 2011:75, s. 320.

²⁵ European Commission, Proceedings of the International Conference on Animal Welfare Education: Everyone is responsible, 2010, s. 58.

möjlighet till tillhandahållande. Utbildningskravet tillgodoses via genomförandet av någon form av kurs, träning eller program. Utbildning i djurskyddsaspekt har som syfte att bidra till ett tydliggörande av ämnet genom att främja förståelse av de grundläggande principerna som finns på området.²⁶ Betydelsen av utbildningskravet är ganska stort inom många områden som djurskyddslagstiftning omfattar.

Många djurförbud och djuromhändertagande grundas på okunskap hos djurägarna och djurhållarna. Utbildning och information skulle kunna skapa möjligheter som i sin tur skulle leda till ändrade förutsättningar för djurhållaren och djurägaren för att kunna uppfylla kraven som finns i djurskyddslagen.²⁷

På en internationell konferens 'Proceedings of the International Conference on Animal Welfare Education: Everyone is responsible' i Bryssel år 2010 diskuterades betydelsen av utbildning i djurväl-färden. En viktig ståndpunkt var att betona att utbildningsprogram i djurväl-färden är av betydelse för att kunna förklara på ett tydligt sätt, för djurägarna och djurhållarna, att vi *"människor inte är spontant medvetna om vad som är bra för djur av en viss art. Detta kan motivera människor att studera arter de är intresserade av"*.²⁸ Detta kan anses vara en anledning till att utbildningskravet är närvarande även på djurskyddsområdet. Den allmänna betydelsen av utbildningen inom djurskyddet är att utbildningen betonar djurägarens och djurhållarens ansvar och dessutom behovet av att kunna göra en avvägning mellan djurhållning, resursanvändning samt praktiska aspekter av djurskötsel.²⁹

²⁶ European Commission, Proceedings of the International Conference on Animal Welfare Education: Everyone is responsible, 2010, s. 8.

²⁷ Lantbrukarnas Riksförbund, remissyttrande, Djurskyddsutredningens betänkande- Ny djurskyddslag (SOU 2011:75), 2012, s. 28.

²⁸ "(...)clearly explain that people are not spontaneously aware of what is good for animals of a certain species. This can motivate people to study the species they are interested in." s. 58.

²⁹ Report from the Commission to the European parliament and the Council, COM(2018) 181 final, s. 3.

3 Kunskaps- och utbildningskravet som ett syfte att förbättra djurskydd och djurens välfärd

”(...)ansvaret för djurens välbefinnande följer av att människan har tagit dem i sin vård och styr deras liv och livsbetingelser.”³⁰

3.1 Inledning

Det finns i princip inga allmänna hinder till att skaffa ett djur idag. Detta betyder dock inte att djurägande ska betraktas som ett slags rättighet, utan snarare som accepterande och tagande av skyldighet att sköta djuren så att deras behov tillgodoses.³¹

Den största problematiken inom djurskyddet är att ägarna och djurhållarna inte tar skyldigheter och ansvaret på allvar och ofta inte lever upp till kraven som finns ålagda alla som har hand om djur. Antal djurskyddsproblem och omhändertaganden ökar i takt med ökade antal inskaffande av djur.³² Rapporter från Länsstyrelser bevisar att en av de största anledningarna till omhändertagande och förbud att ha hand om djur är brist på kunskap hos ägaren.³³ Under 2017 genomförde länsstyrelser 3397 kontroller, de vanligaste skälen till bristerna som fanns under kontrollen bedöms vara brist på resurser och engagemang hos djurägaren samt kunskapsbrist.³⁴ Ökat intresse av att ha ett djur syns inte endast i ett antal registrerade djur men även i statistiken från Länsstyrelser om omhändertagande och förbud att ha hand om djur. Från 2005 till 2010 har antal omhändertagande av djur ökat från 316 år 2005 till 970 stycken år 2010, samma mönster kan vi se i förbud att ha hand om djur där ökningen från 124 stycken år 2005 till 186 stycken år 2010 redovisades.³⁵ Länsstyrelsernas statistik bekräftar att ökat antal djur i hushållet kan leda till en ökad djurskyddsproblematik om kunskaper inte är på en tillräcklig nivå.

Denna problematik kan anses vara en av anledningarna till att lagstiftaren har fått som uppgift att arbeta med en ny djurskyddslag som ska anpassas

³⁰ SOU 2011:75, s. 24.

³¹ Johansson, s. 61.

³² Slutsats som tagits efter att ha granskat rapporter från länsstyrelser angående omhändertagande och djurförbud i Sverige.

³³ SOU 2011:75, s. 711-712.

³⁴ Jordbruksverket, Djurskyddskontrollen 2017- en redovisning av länsstyrelsernas arbete, s. 38.

³⁵ SOU 2011:75, s. 711.

till dagens samhällsutveckling på området. För att kunna lösa problemet med djurhållningen och bristerna som uppkommer på grund av kunskapsbrist visar sig enligt utredning i SOU 2011:75 att en lösning kan vara att införa kunskapskravet och utbildningskravet i lagstiftningen.³⁶

3.2 Kunskapskravet ett viktigt instrument för att uppnå en god djurvälstånd

2 kap. 3 § Djurskyddslagen (2018:1192) stipulerar att: ”*Den som håller djur eller på annat sätt tar hand om djur ska ha tillräckligt kompetens för att tillgodose djurens behov.*”

För vissa typer av djurhållning finns specifika föreskrifter med ett detaljerat kunskaps- och utbildningskrav. Det omfattar lantbruksdjurhållning i majoriteten. I Jordbruksverkets föreskrifter finns både kunskaps- och utbildningskravet införda. De reglerna har grunden i EU-reglering som direktiv 98/58/EG och Europarådskonvention ETS 87 som i sig är endast en konvention. Djurparkspersonal samt de som bedriver handel med andra djur än sällskapsdjur omfattas redan idag av särskilda krav på utbildning och kompetens.³⁷ Till och med de som yrkesmässigt bedriver hunddagisar och pensionat omfattas genomgående av en godkänd utbildning.³⁸ De kraven finns även i ETS 125 och omfattar de som yrkesmässigt eller i större omfattning handlar med djur eller hanterar djur. När det gäller djurhållning som omfattar sällskapsdjur inklusive hästar saknas det allmänna krav på kompetens och utbildning både i lagstiftning och i föreskrifter.³⁹

Införandet av kunskapskravet i den nya djurskyddslagen betraktas som en särskilt viktig åtgärd för en ökad djurvälstånd.⁴⁰ Att ha kunskap som djurägare verkar vara en förutsättning till en god välfärd och att djurens behov ska tillgodoses på en tillräcklig nivå. Kunskap att tillgodose djurens behov och veta vad som krävs ur lagstiftningssynpunkten anses också vara en grundläggande förutsättning för att kunna hålla ett djur och det oavsett djurarten.⁴¹ Varje ägare behöver en förståelse för hur deras djur beter sig när de är friska, hungriga, glada eller mätta, så att ägaren kan identifiera problem hos sina djur när de uppstår.⁴² Goda kunskaper om hur djurens hållning och deras behov är inte endast en förutsättning och en grundläggande betydelse för den goda djurvälstånd men även är en förutsättning och en möjlighet till att djurskyddsproblem kan förhindras och minskas. Kunskapen ger möjligheten för en enskild djurhållare och

³⁶ SOU 2011:75, s. 907.

³⁷ Prop. 2017/18:147, s. 89.

³⁸ Ibid.

³⁹ SOU 2011:75, s. 900.

⁴⁰ Prop 2017/18:147, s. 89.

⁴¹ SOU 2011:75, s. 907.

⁴² Nurse & Ryland, ALAW 2014, s. 4.

djurägare att kunna hitta adekvata lösningar till djurskyddsproblem om de ändå skulle uppstå.⁴³

Kunskapskravet har en potential att leda till ökad välfärd inte bara därför att djurägaren med kompetens kan förstå djurens behov och beteende bättre men även för att det finns möjligheten att kunna förebygga djurskyddsproblem. Som jag skrev i kapitel 2, är djuren en annan art än oss, vilket gör att vi måste besitta kunskap om deras annorlunda beteende och behov för att kunna garantera att ett djurskydd tillgodoses på ett tillräckligt sätt. Genom att förstå djurarnas behov för djuren är det en chans att undvika eller lösa problem med djurskydd innan kontrollmyndigheter ingriper. Att skaffa ett djur är en rättighet i sig men även en viktig skyldighet där inte endast empati till en levande varelse är tillräcklig.

3.2.1 Omfattas alla djurägare och djurhållare av kunskapskravet?

Enligt 2 kap. 3 § DsL (2018:1192) är det djurhållare och annan som tar hand om djur som omfattas. Inte endast djurhållare, utan också djurägare och även den som tillfälligt förfogar över djuren ingår i kravet. Sådant krav bör även omfatta de som inte äger djur men som hanterar djur på något sätt.⁴⁴ När det gäller personer som inte själva äger något djur men av någon anledning hanterar och förfogar tillfälligt över någon annans djur bör ha en kompetens som omfattar de uppgifter som utförs av personen.⁴⁵ Det kan till exempel gälla någon som passar ett djur när ägaren jobbar, en sådan person bör ha de grundläggande kunskaperna om djurets beteende och om djurets behov. Detta med tanke på att personen är ansvarig för djurvälfärd under de timmarna djuret är under dess förfogande.

Å ena sidan att det inte är endast ägare som omfattas av kravet och att ansvar åläggs även de som tillfälligt förfogar över djuren kan kännas ganska betungande, å andra sidan är det inte ovanligt att djurhållare är den som har huvudansvar för djuren även om den inte står som en ägare. Det anses vara olämpligt att koppla kunskapsansvaret till ägarskapet av denna anledning.⁴⁶ Vidare bör inte kravet begränsas till de som varaktigt tar hand om djur utan även de som endast tillfälligt har denna uppgift. Det kan omfatta personer som passar andras hundar eller katter, en person som hjälper som hästkötare med mera. Kompetens är av väsentligt betydelse även för de personer som har de tillfälliga uppgifterna.⁴⁷

När det gäller kunskapskravet bör bedömningen skilja sig mellan bedömning av djurägare eller djurhållare och den som endast tillfälligt förfogar över djuren. Det bör vara naturligt att bedöma den som är ägare

⁴³ Prop. 2017/18:147, s. 90.

⁴⁴ SOU 2011:75, s. 908.

⁴⁵ Ibid.

⁴⁶ Prop. 2017/18:147, s. 91.

⁴⁷ Ibid.

eller hållare så att den har större ansvar och högre krav på kunskapen medan den som endast tillfälligt förfogar över djuren ska bedömas på lägre nivå både när det gäller ansvaret och kunskapskravet.⁴⁸

3.2.2 Kunskapskravets grundläggande innebörd

En viktig fråga är vad ett kunskapskrav, som åläggs dem som är ansvariga för djurhållning, innebär och hur kunskapen kan bevisas och hur kravet uppfylls. Här måste frågan ställas om det räcker med den reella kompetensen för att uppfylla kraven. Det här kapitlet kommer besvara de frågorna som omfattar kunskapskravets innebörd.

Kunskapen ska omfatta djurets fysiologiska och beteendemässiga behov.⁴⁹ Vidare innehåller kompetenskravet en skyldighet att ha erfarenhet av den aktuella djurhållningen så att det finns möjligheten att omsätta sina kunskaper i det praktiska arbetet också.⁵⁰ Regeringens bedömning angående kunskapskravet leder till ett resultat där kravet bör anse även ett krav på att kontinuerligt fortsätta med att samla på nya informationer och utveckla sina kunskaper om djurens skötsel och hantering.⁵¹

I det här kapitlet vill jag poängtera att det är vanligt att olika djurslag kräver olika nivåer av kunskapen och erfarenhet. Detta är en anledning till att inte alla bör omfattas av samma krav. Det bör därför inte vara nödvändigt med någon formell utbildning för att kunna förvärva kunskaper, utan kunskapen och erfarenhet som förvärvades tidigare bör betraktas som tillräckliga i bedömning av vissa fall.⁵² Konsekvensen leder till en lösning där ett kunskapskrav är ett generellt och allmänt krav men nivå på kunskapen kan skilja sig och kan bedömas individuellt beroende på vilket slags djur det handlar om och vilka erfarenheter som finns av djurhållningen.

Djurens välfärd måste tillgodoses enligt den nya djurskyddslagen.⁵³ Kunskapskravet ska vara ett instrument som kan leda till att bättre uppfylla krav i djurskyddslagen. Utredningen bedömde att forskningen som finns på området kring djurens specifika behov både de fysiologiska och beteendemässiga har utvecklats under åren och ledde till en ökad kunskap om djuren.⁵⁴ Detta gör att förutsättningar till att inneha en god kunskap är mycket goda enligt utredningen.⁵⁵ Vidare menar utredningen även att om det skulle hända att kunskapsnivån ska bedömas som osäker så ska personen vara förberedd att tillämpa en försiktighetsprincip, alltså att det bör hellre

⁴⁸ Prop.2017/18:147, s. 75.

⁴⁹ Prop.2017/18:147, s. 90.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Prop. 2017/18:147, s. 90 - 91.

⁵² Prop 2017/18 :147, s. 90.

⁵³ Se, 2 kap. 3 § DsL (SFS 2018:1192).

⁵⁴ SOU 2011:75, s. 400.

⁵⁵ Ibid.

ges djuren ett mycket större skydd än vad dem i verkligheten behöver än att det skulle handla om ett skydd som inte är tillräckligt för djurens behov.⁵⁶

3.3 Utbildningskravet – ett krav som inte omfattar alla

Idag och i den nuvarande djurskyddslagen 1988:534 finns inga krav inskrivna som reglerar utbildningskravet för den som har hand om djur.⁵⁷ I 20 § djurskyddsförordningen (SFS 1988:53) anges dock att: *”Den som yrkesmässigt eller i större omfattning driver handel med sällskapsdjur skall ha den utbildning eller kunskap i övrigt som Jordbruksverket föreskriver.”* 20 § i djurskyddsförordningen ger oss en indikation till att all utbildningskrav regleras genom jordbruksverkets föreskrifter. De föreskrifter ålägger skyldigheter att inneha en specifik utbildning för de som driver en verksamhet i form av lantbrukets djur, ansvarar för djurhållning i djurparker, i större omfattning bedriver djurhandel samt driver dagis eller pensionat för hundar.⁵⁸

Det bör poängteras att ett krav på utbildning inte bör gälla i alla fall, utan ibland kan det räcka med en kunskap och en erfarenhet som djurhållare redan besitter.⁵⁹ Med anledning av att utbildningskravet inte ska gälla i alla fall, ska det inte omfatta alla djurhållare och djurägare heller. Det finns grupper som bör undantas av nödvändiga anledningar. En av de grupperna, enligt propositionen och remissinstanserna, är cirkusverksamheter.⁶⁰ Förklaring till detta är att sådant krav skulle leda till att ett hinder för den fria rörligheten inom EU uppstår.⁶¹ Med tanke på att utbildningskravet inte ska omfatta en djurägare och en djurhållare i allmänhet utan ska begränsas till specifika sektorer infördes inte bestämmelse om utbildningskravet i den nya djurskyddslagen. Regeringen ansåg som lämpligare att kravet på utbildning ska kopplas till de områden och de sektorerna där det anses vara av betydelse med formella krav på utbildningen för att kunna säkerställa en kompetens som anses vara tillräcklig.⁶²

Till skillnad från kunskapskravet har inga större ändringar skett i utbildningskravet utan som i tidigare djurskyddslagen gäller att *”Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på särskild kompetens eller utbildning vid viss djurhållning eller viss annan verksamhet med djur.”* Detta regleras i 2 kap. 3 § DsL (SFS 2018:1192).

⁵⁶ SOU 2011:75, s. 401.

⁵⁷ SOU 2011:75, s. 893.

⁵⁸ Prop. 2017/18:147, s. 89.

⁵⁹ Prop. 2017/18:147, s. 88.

⁶⁰ Jordbruksverket, yttrande, Utredningen Ny djurskyddslag (SOU 2011:75), Ert dnr. L2011/2138, s. 6.

⁶¹ Ibid.

⁶² Prop. 2017/18:147, s. 92.

Utredningens ambitioner visar tanken om ett förstärkt arbete mot djurskyddsproblem samt en vilja att anpassa lagstiftning till de krav som finns i EU. Diskussion angående EU-lagstiftning och kompetens- och utbildningskravet lämnar jag till senare och kommer att beskriva i kapitel 4. Här vill jag poängtera endast att en tanke om att uppnå ett krav som finns i Europarådets konvention om utbildning genom införandet av kravet in i djurskyddslagen, som skulle i sig omfatta endast de som yrkesmässigt eller i större omfattning håller eller hanterar djur och som skulle gälla både sällskapsdjur och produktionsdjur, visade sig vara oproportionerlig. Att införa utbildningskravet in i djurskyddslagen skulle leda till att även de som redan har hand om djur med många års erfarenhet och kunskap skulle vara tvungna att omfattas av bestämmelsen. För remissinstanserna i propositionen var det av stor vikt att undanta redan idag verksamma djurhållare från utbildningskravet.⁶³ Att införa kravet i lagen skulle leda till, för sedan länge aktiva djurhållare, längre utbildningar som samtidigt skulle vara kostsamma och även oproportionerliga.⁶⁴

⁶³ Prop. 2017/18:147, s.88.

⁶⁴ Ibid.

4 Kunskaps- och utbildningskravet i EU-rätt och konventioner

4.1 Inledning

Djurskyddslagen komplementerar direktiv, förordningar och Sverige har även ratificerat Europarådets konventioner som faller inom djurskyddsområdet som framgår tydligt av 1 kap. 5 § den nya djurskyddslagen. I detta kapitel ges en kort inblick i EU-rättens regler samt konventioner som omfattar kunskaps- och utbildningskravet. Sammanfattande beskrivning av regleringar görs och därefter tydliggörs det inflytande som EU-rätten har på den svenska lagstiftningen inom djurskyddsområdet.

4.2 Rådets direktiv 98/58/EG

Rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur är ett minimidirektiv som tillämpas på animalieproduktion.⁶⁵ Som animalieproduktion omfattas alla djur som föds upp och hålls för produktion av någon form.

En del av de krav som finns i Jordbruksverkets föreskrifter har sin grund i detta direktiv. En del av dessa krav omfattar både ett kunskapskrav och ett utbildningskrav. Direktivet ställer krav på färdigheter och kunskaper hos personal.⁶⁶

Enligt artikel 3 i rådets direktiv 98/58/EG ska alla rimliga mått och steg vidtas för att garantera djurs välbefinnande. Detta påminner något om 2 kap. 2 § den nya djurskyddslagen men i en mindre detaljerad variant. Redan här kan den starka ambitionen att anpassa den svenska lagstiftningen till den europeiska ses.

4.3 Europarådets konvention om skydd av sällskapsdjur ETS 125

Sällskapsdjurskonvention lägger inte något särskilt utbildningskrav på en djurägare. Däremot är det myndigheter som ska ha som uppgift att utveckla

⁶⁵ Prop. 2017/18:147, s. 37.

⁶⁶ Prop. 2017/18:147, s. 38.

information och utbildningar för djurhållare, djurägare med mera.⁶⁷ Myndigheternas arbete ska leda till att kunskap och kunnighet av konventionens regler ska höjas. I kapitel 4 artikel 14 kan det utläsas att parterna till konventionen förbinder sig att utveckla information och utbildning, dessutom ska det finnas program, medvetenhet och kunskap bland individer och organisationer.⁶⁸ Situationen ser lite annorlunda ut i fall det bedrivs ett djurhem, uppfödning eller handel med djur. I sådana fall finns det tydliga regleringar om utbildningskrav och kompetens och detta regleras i kapitel 2 artikel 8. Det framgår av kapitel 2 artikel 8 att alla som bedriver en verksamhet måste informera en berörd myndighet om detta samt ange i anmälan vilken kompetens är personen innehavare till.⁶⁹

Jämförelse mellan EU-rätten, konventionen och den nuvarande djurskyddslagen gör att man kan konstatera att bestämmelserna i djurskyddslagen 1988:534 inte uppfyller de krav som finns i sällskapsdjurskonventionen. Införandet av kunskapskravet i lagen och omfattning som når alla djurägare och djurhållare kan upplevas som ett försök att anpassa lagstiftning till de europeiska bestämmelserna. Utredaren i djurskyddsbetänkande ansåg även att för att kunna uppfylla de krav som finns i Europarådets konvention bör utbildningskravet införas i djurskyddslagen och omfatta de som yrkesmässigt eller i större omfattning håller eller hanterar djur och det gäller både produktionsdjur och sällskapsdjur.⁷⁰ Som tidigare nämndes i kapitel 3 blev utredarens ambition inte uppskattad av regeringen och bedömdes både av regeringen och av remissinstanserna i propositionen som oproportionerlig.⁷¹

⁶⁷ SOU 2011:75, s. 900.

⁶⁸ European Convention for the Protection of Pet Animals, ETS 125, s. 6.

⁶⁹ European Convention for the Protection of Pet Animals, ETS 125, s. 3.

⁷⁰ SOU 2011:75, s. 908.

⁷¹ Prop. 2017/18:147, s. 91.

5 Problematiken kring kunskaps- och utbildningskrav – slutlig analys

5.1 Inledning

I den analytiska delen av uppsatsen kommer problematiken kring kunskaps- och utbildningskravet att fokuseras. För att kunna belysa problematiken kring kraven på ett bra sätt kommer denna del att besvara frågorna som ställdes inledningsvis i uppsatsen. På ett strukturerat sätt och i varje fråga kommer den problematiken som framkommer i den specifika delen av ämnet att betonas och analyseras utifrån de fakta som presenterades i de tidigare kapitlen i uppsatsen.

5.2 Ett bättre djurskydd och en god djurvälstånd som konsekvens?

Den första frågan som har behandlats i uppsatsen är huruvida ett kunskaps- och utbildningskrav kan leda till ett bättre djurskydd och en god djurvälstånd.

Redan från början kan konstateras att ambitionen med att införa kunskaps- och utbildningskravet i djurskyddslagen är att förbättra djurens skydd och välfärd. Vid den här punkten kan det funderas på om det verkligen har en betydelse för ett förstärkt djurskydd och om möjligheten att genom kunskapen och utbildningen öka djurens välfärd överhuvudtaget är möjligt.

Djurägaren och djurhållaren kan ses som den största faktorn som bidrar till djurens välbefinnande och att djurens behov tillgodoses. Å ena sidan är denna bild antropocentrisk och kretsar kring människan som ägare till ett djur med dess självklara överhöghet, å andra sidan blir ägande av ett djur inte endast en rättighet utan även skyldighet och att ta ett ansvar som djurägare bör leda till krav och skyldigheter som måste uppfyllas oavsett djurart. För många personer som har hand om djur kan kunskapskravet kännas oerhört betungande men i verkligheten leder inte kraven till att en människa ska vara tvungen att ha licens för att vara en djurägare, utan det handlar i en stor del om kompetens som leder till förståelse av djurens behov och beteende.

Som nämndes tidigare i uppsatsen, är djuren en art som skiljer sig från arten människa inte endast fysiologisk men även beteendemässigt. Detta leder till att vi människor måste lära oss om djur för att kunna läsa av deras signaler och deras beteende för att kunna förstå dem. Att besitta kunskapen om djuren leder till att vi kan läsa av om djuren mår bra, om djuren har någon

särskilt behov som måste tillgodoses eller om någon sjukdom drabbar vårt djur.

Vad som kan anses problematiskt i detta hänseende är hur ett sådant kunskapskrav kan tillgodoses. Om det inte behövs ett körkort för att inneha ett djur, kan funderingar om vad som egentligen krävs vara på plats. Svar på de funderingarna tillhör min andra frågeställning i uppsatsen angående konsekvenser av införandet av kunskapskravet i den nya djurskyddslagen. Det som bör tas hänsyn till är att kunskapen kan ombesörjas på olika sätt. Lång erfarenhet och praktiskt arbete med djur leder också till att kunskapsnivån är tillräckligt hög till att kunna tillgodose djurs behov och försäkra en god djurvälstånd. Samtidigt skulle jag inte påstå att detta är tillräckligt för att kunna säga att kunskapskravet är uppfyllt. Forskningen har utvecklats under de senaste åren och leder till nyanserade slutsatser kring djurs behov och deras beteende. Detta kan vara en anledning till att även de som redan har en praktisk och en teoretisk erfarenhet, bör ha en skyldighet att uppdatera sina kunskaper och känna till de nya forskningsresultaten inom området. Detta kan vara ett sätt som kunskapskravet kan komma djuren tillgodo, ett sätt som innebär ett krav på en fortlöpande utveckling av information om djurens skötsel och hållning.

En lösning till problematiken kring att tillförsäkra att djurägarna och djurhållarna ska kunna försörjas med kunskapen om djurarten som de är ansvariga för, kan lösas genom att tillämpa regler som finns i EU. I kapitel 4 presenterades regelverket på EU-nivå. I ETS 125, som är en ratificerad konvention, stipuleras att myndigheterna ska vara ansvariga för att information och utbildningar för djurägarna och djurhållarna ska utvecklas. I detta fall bör det tolkas som att Länsstyrelser och Jordbruksverket bör ta ansvaret och utveckla resurser i form av anpassade utbildningar och information som kommer att hjälpa djurägarna att kunna efterleva kravet på kunskap och utbildning. Om nyttan ska vara proportionerlig mot behovet måste utbildningarna och informationsmöjligheter inte alls vara kostsamma annars hamnar detta i oproportionaliteten och kravet kommer inte längre att fylla sitt syfte. Även organisationer som Djurskyddet Sverige, Lantbrukarnas Riksförbund kan bidra till en ökad kunskap hos djurägarna som leder till att kunskapen hos djurägarna ökar och djurens behov tillgodoses samtidigt som djurens välfärd förbättras.

5.3 En djurägare för alla, alla djurägare för en

I mina frågeställningar har jag även ställt efterföljande frågor som berör en viktig del av kunskaps- och utbildningskravet. Den första frågan var huruvida alla personer som har hand om djur omfattas av kraven. Till sist ställde jag frågan om det är alla som är skyldiga att uppfylla samma krav eller om undantag finns.

I det analyserade materialet i uppsatsen går det att finna bevis på ett påstående att inte alla djurägare och djurhållare ska åsättas samma krav på

kunskap och utbildning. Detta kan upplevas som tveksamt från början med tanke på att kunskapskravet är infört i lagstiftning som ett allmänt krav som gäller alla som har hand om djur, detta omfattar även de som tillfälligt har hand om djuren. Detta framgår tydligt av 2 kap. 3 § DsL (2018:1192).

Jag vill här poängtera en skillnad mellan att ha ett allmänt krav och att bedöma om kravet tillgodoses. Införandet av kunskapskravet är ett allmänt krav och det ska omfatta alla som har hand om djur eller är ägare till djuren. Här kommer inte finnas något undantag från skyldigheten men det som kommer att skilja sig åt mellan olika djurägare och djurhållare är hur kunskapskravet ska bedömas och vilken nivå som måste nås.

I tidigare delar av uppsatsen nämndes det att olika djurarter har olika behov och att deras beteende kan skilja sig mellan arterna. Detta leder till att även kunskapen måste skilja sig beroende på vilken art som tas hand om. Det går inte att kräva att en person som har hand om en häst ska ha samma kunskaper som den som har hand om en hamster. Detta är en förklaring till att inte alla djurägarna och djurhållarna ska åsättas samma krav.

Vidare är nivån på kunskapen en annan del som kan skilja sig åt och bedöms individuellt beroende på vilken slags djur det handlar om och vilka erfarenheter finns av djurhållning. Det kan inte förväntas att en djurägare med 20 års erfarenhet av djurhållning ska besitta samma kunskaper som en djurskötare som är intresserad av hästar och hjälper till vid skötseln. Nivåkunskap har tagits hänsyn till vid utredningen och där bedömdes det som naturligt att djurägare och den som tillfälligt tar hand om djur inte ska åläggas samma nivå på kunskapen.

När det gäller ett undantag från kraven så kan slutsatsen dras att det ska omfatta i stort sett endast utbildningskravet och inte kunskapskravet. Sällskapsdjursägare ska inte betungas med utbildningskravet utan endast de som i stor omfattning och i verksamhet tar hand om djur måste uppfylla kravet på utbildningen. Vidare de som reser med djur som verksamhet (tävling, cirkus) kan inte heller omfattas av det svenska kravet på en viss utbildning. Detta skulle leda till att den fria rörligheten inom EU begränsas.

5.4 Slutsatsen

Kunskapskravet och utbildningskravet bedömer jag som ett steg framåt mot att nå en ansvarig djurhållning. Att besitta kunskaper om den aktuella djurarten och att kunna förstå djurens beteende och behov leder i en del till ett förbättrat djurskydd. Att kunna förstå djuren som tas hand om och veta vad som behövs och vad som är viktigt i deras hållning leder även till att djurskyddsproblematiken har större chanser att minska och förebyggas.

Vidare är det viktigt att ha med sig att det som är viktigt här är inte på vilket sätt kunskapen inhämtas utan att kunskapen faktiskt besittes av den som hanterar djur. Jag vill påstå att de som har lång erfarenhet av djurhållning har en lika viktig och avgörande kunskap för djurhållningen som de som har

utbildat sig inom den specifika djurarten. Vidare är det av en vikt också att ha en praktik i djurhållning för att kunna bedöma det teoretiska i den praktiska miljön.

Jag som är djurägare själv ser positivt till kunskapskravet och jag hoppas att det kommer att efterlevas och att kunskapen hos sällskapsdjurägare kommer att öka under de närmaste åren.

Det problematiska kring kunskapskravet och utbildningskravet och hur det kan försäkras är fortfarande oklart. Det kan tänkas att myndigheter som Länsstyrelser och Jordbruksverket bör ta ansvar för att kunna tillförsäkra att alla djurägare får en chans att tillförsäkra sig en tillräcklig kunskap. Det återstår nu att vänta och se vad som kommer att hända när den nya djurskyddslagen träder i kraft den 1 april 2019. Förhoppningsvis kommer det inte att vara ett ”aprilskämt” och utredarens ambitioner om ett förstärkt djurskydd och en bättre djurvälstånd kommer att förverkligas.

Käll- och litteraturförteckning

Källor

Lag

Djurskyddslagen (SFS 2018:1192).

Djurskyddsförordning (SFS 1988:539).

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 2017/18:147. Ny djurskyddslag.

Statens offentliga utredningar

SOU 2011:75. Ny djurskyddslag.

Europeiska unionen

Rådets direktiv av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur, 98/58/EG.

Europeiska rådet

European Convention for the Protection of Pet Animals, ETS 125.

Europeiska kommissionen

Report from the Commission to the European parliament and the Council, COM(2018) 181 final.

Tidskrift

Aaltola, Elisa och Wahlberg, Birgitta: 'Nonhuman Animals: Legal Status and Moral Considerability', *Retfærd* 4/151, 2015, s. 83 - 104.

(cit: Aaltola & Wahlberg, *Retfærd* 2015)

Ellegren, Hans: 'De blev våra husdjur', *Forskning och framsteg* 1/2006.

(cit: Ellegren, *FoF* 2006)

Hörlin, Katharina: 'Djurskyddskontrollerna granskas i ny avhandling', *Tidningen Djurskyddet* 4/2016, s. 6.

(cit: Hörlin, *Djurskyddet* 2016)

Jareborg, Nils: 'Rättsdogmatik som vetenskap', SvJT 2004, s. 1 - 10.
(cit: Jareborg, SvJT 2004)

Nurse, Angus och Ryland, Diane: 'Cats and the Law: Evolving Protection for Cats and Owners', Journal of Animal Welfare Law December 2014, s. 3 - 4.
(cit: Nurse & Ryland, ALAW 2014)

Elektroniska källor

European Commission, Proceedings of the International Conference on Animal Welfare Education: Everyone is responsible:
https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/animals/docs/aw_arch_proc_1020_10_brussels_en.pdf

Jordbruksverket, Djurskyddskontrollen 2017- en redovisning av länsstyrelsernas arbete:
<https://www2.jordbruksverket.se/download/18.7e18bca1631d6752f9217b8/525260564908/ovr447.pdf>

Jordbruksverket, yttrande, Utredningen Ny djurskyddslag (SOU 2011:75), Ert dnr. L2011/3138:
<https://www.jordbruksverket.se/download/18.3a3862f81373bf24eab80003795/Remissvar+djurskyddsutredningen+slutlig.pdf>

Lantbrukarnas Riksförbund, remissyttrande, Djurskyddsutredningens betänkande- Ny djurskyddslag (SOU 2011:75):
http://fabod.nu/wp-content/uploads/120608_LRF_remissyttr_Djurskyddsutr.pdf

Mouse Ethogram, An Ethogram for the Laboratory Mouse:
<<http://mousebehavior.org/about-ethograms/>>, besökt 2018-12-10.

Statistiska centralbyrån, Hundar, katter och andra sällskapsdjur 2012:
<https://www.agria.se/globalassets/sv/pressrum/enkater-diagram-och-rapporter/se-press-scb-undersokning-hundar-katter-och-andra-sallskapsdjur-2012.pdf>

Sveriges Riksdag, Djurskyddslag 2018:1192:
<https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/djurskyddslag-20181192_sfs-2018-1192>, besökt 2018-11-22, 2018-12-05 samt 2018-12-12.

UK Centre for Animal Law, Animal Law Modules and Short Courses:
<<https://www.alaw.org.uk/law-courses/>>, besökt 2018-12-05.

Litteratur

Johansson, Birgitta m.fl.: *Djuren - i människans klor*, första upplagan, 2005, Formas.

(cit: Johansson)

Lehrberg, Bert: *Praktisk juridisk metod*, nionde upplagan, 2016, Iusté.

(cit: Lehrberg)

Schaffner, Joan, E.: *An Introduction to Animals and the Law*, första upplagan, 2011, Palgrave Macmillan.

(cit: Schaffner)

Wahlberg, Birgitta: *Djurrätt- ett nytt rättsområde i utveckling*, 2016, Edita.

(cit: Wahlberg)